

Funkcionalni stilovi i pisanje

Srpski jezik, 8. razred | Osnovna vežba | Grupe A i B

Materijal služi za osnovnu proveru pojmova: prepoznavanje funkcionalnih stilova, sastavnih delova molbe, teze i argumenta, kao i razlikovanje činjenice od vrednosnog suda. PDF i onlajn test ne predstavljaju punu proveru samostalnog pisanja molbe, prikaza, rasprave ili eseja. Za pisanje celog teksta koristi i zadatke i kriterijume koje daje nastavnik.

Kako raditi i proveravati

Na liniju upiši sažet odgovor. Za objašnjenje, primer ili duži odgovor koristi svesku ili poseban papir. Ključ je na strani 4, a kratke napomene i primeri na strani 5. Odgovore proveri tek kada završiš grupu. Ako želiš da vežbaš pisanje, napiši celu molbu ili kratak obrazložen stav u svesci; taj dodatni tekst nije deo bodovanja ovih 10 pitanja.

Predloženo bodovanje za samoprocenu

Svaki zadatak nosi najviše 2 boda, ukupno 20 po grupi. Za pitanje koje traži jedan naziv stila ili pojma dodeli 2 boda za tačan naziv, 0 za netačan. Za definiciju ili odgovor sa više elemenata: 2 boda za potpun i tačan odgovor, 1 bod ako je deo odgovora tačan ali nedostaje važan element, 0 za netačan odgovor. U pitanjima da/ne u kojima ključ sadrži razlog, 2 boda traže i odgovor i razlog; 1 bod dobija tačan odgovor bez razloga. Prihvati sopstvene reči ako smisao odgovara ključu. To je predlog za samoprocenu pojmova, ne kriterijum za školsku ocenu ili procenu celog sastava.

Ime i prezime: _____ Datum: _____

Grupa A

Ime i prezime: _____ Bodovi: ____ / 20

Duži odgovor, postupak i obrazloženje radi u svesci.

1. Koji stil je tipičan za molbu školi?

Odgovor: _____

2. Koji stil je tipičan za vest u novinama?

Odgovor: _____

3. Koji stil je tipičan za lekciju iz biologije?

Odgovor: _____

4. Šta mora sadržati dobra molba?

Odgovor: _____

5. Šta je prikaz knjige?

Odgovor: _____

6. Šta je teza u raspravi?

Odgovor: _____

7. Šta je argument?

Odgovor: _____

8. Da li reklama mora biti nepristrasan izvor?

Odgovor: _____

9. Šta treba odvojiti u informativnom tekstu?

Odgovor: _____

10. Šta je zaključak eseja?

Odgovor: _____

Grupa B

Ime i prezime: _____ Bodovi: ____ / 20

Duži odgovor, postupak i obrazloženje radi u svesci.

1. Koji stil koristi zvanični zahtev?

Odgovor: _____

2. Koji stil koristi novinski intervju?

Odgovor: _____

3. Koji stil koristi udžbeničko objašnjenje pojma?

Odgovor: _____

4. Šta treba navesti u molbi osim zahteva?

Odgovor: _____

5. Da li prikaz sadrži samo prepričavanje?

Odgovor: _____

6. Šta braniš argumentima u raspravi?

Odgovor: _____

7. Kako zoveš primer ili činjenicu koja podržava tezu?

Odgovor: _____

8. Koji je cilj reklame?

Odgovor: _____

9. Da li je „najbolji proizvod ikada” činjenica ili vrednosni sud?

Odgovor: _____

10. Čemu služi zaključak eseja?

Odgovor: _____

Ključ odgovora

Uporedi smisao svog odgovora sa ključem. Objašnjenja odabranih primera su na narednim stranama.

Grupa A

1. Administrativni.
2. Publicistički.
3. Naučni.
4. Jasan zahtev, razlog i podatke podnosioca.
5. Sažeto predstavljanje i obrazložena ocena dela.
6. Stav koji se obrazlaže argumentima.
7. Razlog ili dokaz koji podržava stav.
8. Ne; ima ubeđivačku nameru.
9. Proverljivu činjenicu od mišljenja.
10. Završno povezivanje glavne misli i argumenata.

Grupa B

1. Administrativni.
2. Publicistički.
3. Naučni.
4. Razlog i osnovne podatke.
5. Ne; sadrži i obrazloženu ocenu.
6. Tezu ili stav.
7. Argument.
8. Da ubedi primaoca poruke.
9. Vrednosni sud.
10. Da zaokruži obrazložen stav.

Kratke napomene i primeri

Molba: zahtev, razlog i podnosilac

Primer 1 - kratka molba (izmišljen školski primer). „Upravi škole. Predmet: Molba za korišćenje učionice. Molim da nam odobrite korišćenje učionice u petak posle nastave, u trajanju od jednog časa, radi probe za odeljenjsku priredbu. Probu bismo održali uz prisustvo razrednog starešine. Hvala na razmatranju molbe. Učenica Ana Primerović, VIII-2. Datum: 8. oktobar 2026.” Zahtev je korišćenje učionice, razlog je proba, a naznačeni su primalac, podnosilac i datum. Učtiv ton i precizni podaci odgovaraju administrativnom stilu; u stvarnoj molbi učenik navodi stvarne podatke i poštuje obrazac škole.

Rasprava: stav i njegovo obrazloženje

Primer 2 - teza i argument (izmišljen primer za vežbu). Teza: „Pred kontrolni treba rešavati zadatke, a ne samo čitati rešenja.” Argument: „Kada samostalno rešavamo zadatak, možemo da uočimo da li umemo da primenimo pravilo i na kom koraku grešimo.” Teza je stav koji zastupamo, a argument obrazlaže zašto taj stav prihvatamo. Zaključak može glasiti: „Zato je korisno prvo pokušati samostalno rešavanje, a zatim proveriti postupak.” Sama rečenica „To je najbolji način” bila bi ocena bez obrazloženja. Primer pokazuje delove kratkog obrazlaganja; ne zamenjuje celovitu raspravu.

Činjenica i vrednosni sud

„Pakovanje sadrži 500 g proizvoda” jeste proverljiva tvrdnja: možemo proveriti deklaraciju i masu. „Ovo je najbolji proizvod ikada” jeste vrednosni sud bez navedenih merila. Reklamna namera sama po sebi ne znači da je svaka informacija netačna, ali traži proveru navoda.

Proveri svoj dodatni pisani primer

Molba: kome se obraćam, šta tražim, zašto, ko podnosi molbu i kada? Obrazložen stav: koja je moja teza, koji razlog je podržava i da li zaključak proizlazi iz tog razloga? Ova pitanja pomažu vežbanju pisanja; za ocenjivanje celog teksta prati nastavnikove kriterijume.